

ІСТОРІЯ

УДК 94(477.83)«1930»

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.18/18.168237>

Микола ГАЛІВ,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії України
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Україна) halivm@yahoo.com*

Анна ОГАР,

*кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри філологічних дисциплін
та методики їх викладання у початковій школі
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Україна) annaogar@ukr.net*

**ХРИСТИЯНСЬКА ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА СПІЛКА
В ДРОГОБИЧІ (1930-ТІ РР.): ДОКУМЕНТ ДО ІСТОРІЇ ТОВАРИСТВА**

У статті проаналізовано документ до історії діяльності громадської організації Християнська польсько-українська спілка у Дрогобичі (1932 – 1939). Він знаходиться в Державному архіві Львівської області й датується 1937 р. Це офіційне повідомлення дрогобицького повітового старости Еміля Верстейна, адресоване суспільно-політичному відділу уряду Львівського воєводства. Автори статті умовно поділили документ на декілька частин: коротка історія товариства та її цілі, аналіз мотивів її засновника Антонія Станкевича, кількісний, національний та соціальний склад товариства, пропозиції повітового старости щодо подальшого використання громадської організації в політичних інтересах польського уряду.

Ключові слова: історичне джерело, Християнська польсько-українська спілка у Дрогобичі, Антоній Станкевич, українсько-польські відносини, міжвоєнний період.

Mykola HALIV,

*Ph D (Education), Associate Professor of the Department of History of Ukraine,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Drohobych, Ukraine) halivm@yahoo.com*

Anna OHAR,

*Ph D (Philology), Senior lecturer of the Department of Philological Sciences
and Techniques of Teaching in Elementary School,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Drohobych, Ukraine) annaogar@ukr.net*

¹ Публікація містить результати досліджень, проведених у рамках виконання наукового проекту «Українсько-польсько-єврейські взаємини у Східній Галичині (перша половина ХХ ст.): історичний досвід, уроки для сучасності», що фінансується за рахунок коштів загального фонду Державного бюджету. ID:95861 29.08.2017 (176-1).

CHRISTIAN POLISH-UKRAINE UNION IN DROHOBYCH (1930'S): DOCUMENT TO THE HISTORY OF THE SOCIETY

The document on the activities of a public organization Christian Polish-Ukrainian Union in Drohobych (1932 – 1939) is analyzed in this article. The document is in the State Archives of the Lviv region. This is the official announcement of Emil Verstein, Drohobych county governor (starosta), addressed to the political and social department of the Lviv Provincial Government in August 1937. The document an introduced for scientific research, printed in the original language (in Polish).

The authors conditionally divided the document into several parts: a brief history and purpose of the society; analysis of Antony Stankevich's motives as the founder of the organization; quantitative, national and social structure of the society; the Drohobych county governor (starosta) offers about the further use of a public organization in the political interests of the Polish government. In addition, four photo about the activities of Christian Polish-Ukrainian Union are in this article. These photo are posted on the National Digital Archive website (Poland). The first photograph depicts the building of the society, on the other – members of the society during various public actions in 1933 and 1937.

Conclusions about the representativeness of the historical source for studying the history of social life in the Drohobych-city, to characterize the national policy of the Polish authorities in Eastern Galicia and the attitude of the Polish government to the Ukrainian question, the authors makes in this article. The main idea of the authors is that Christian Polish-Ukrainian Union in Drohobych was founded on the initiative of a liberal man who lived in the multi-ethnic environment of the Drohobych-city and wanted a peaceful, civilized co-existence between the Ukrainian and Polish peoples in the Polish republic. The society was founded in a difficult time, when relations between Ukrainians and Poles became very aggravated. Polish officials decided to use this organization to implement the state (and national) assimilation of Ukrainians in the late 1930s.

Keywords: *the historical source, Christian Polish-Ukrainian Union in Drohobych, Antony Stankevich, Ukrainian-Polish relations, interwar period.*

Постановка проблеми. Українсько-польські відносини на теренах південно-східних воєводств міжвоєнної Польщі продовжують привертати увагу дослідників, пізнавальна активність яких зумовлюється не лише науковим інтересом та новітніми науковими віянням у річизі досліджень міжнаціональних взаємин на теренах пограниччя, але й сучасними політичними та культурними процесами в межах відносин між Україною і Польщею. Відзначимо, що пошуки порозуміння з приводу широкого спектру українсько-польських взаємин у 1920 – 1930-х рр. підштовхують істориків до аналізу не лише проблем конфронтаційного характеру, на які міжвоєнне двадцятиліття на теренах Східної Галичини особливо багате, але й проявів пошуку порозуміння між українцями і поляками. Найбільш знаним прикладом є політика «нормалізації», що здійснювалася польським урядом на основі домовленостей з українськими політиками Українського національно-демократичного об'єднання (далі – УНДО). Однак пошук українського-польського компромісу вівся й на рівні громадських організацій, що діяли насамперед в мультинаціональних середовищах галицьких міст. Одним з таких товариств була Християнська польсько-українська спілка

у Дрогобичі (Chrześcijański Polsko-Ukraiński Związek w Drohobyczu), про діяльність якої до нашого часу дійшло небагато документів.

Аналіз останніх досліджень. Громадське життя Дрогобича міжвоєнного періоду наразі не є детально вивченим. У «Нарисах з історії Дрогобича» (2009) побіжно згадано про діяльність низки українських, польських та єврейських громадських організацій міста (Нариси, 2009: 155–153). Деякі згадки про діяльність громадських організацій (переважно польських) наведено у праці С. Ніцеї (Nicieja, 2009). Більш детальний опис діяльності українських громадських організацій здійснив І. Чава (Чава, 2014). Певні спогади-рефлексії щодо громадських відносин Дрогобича зустрічаються у відомих літературно-меморійних творах А. Хцюка (Хцюка, 2011). На жаль, майже нічого не згадано про цей аспект історичного життя Дрогобича у присвяченому містові випуску часопису «І» (2013, № 71). Наразі немає також і спеціальних досліджень діяльності Християнської польсько-української спілки у Дрогобичі.

Фото 1: Садина Християнської польсько-української спілки Дрогобича, прикрашена з нагоди святкування Дня незалежності Польщі 11.11.1933 р. (джерело: Narodowe archiwum cyfrowe. Zespół: Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum Ilustracji. Sygnatura: 1-P-2969-1 – URL: <https://audiovis.nac.gov.pl/obraz/118735/>)

Мета статті – опублікувати та проаналізувати документ до історії діяльності Християнської польсько-української спілки у Дрогобичі.

Виклад основного матеріалу. Аналізований документ зберігається у Державному архіві Львівської області (фонд 1137 «Повітове староство в Дрогобичі. Відділ безпеки», опис 3, справа 83 «Інформація про роботу “Польсько-української спілки в Дрогобичі”»). Це інформаційне повідомлення дрогибицького повітового старости Еміля Верстейна до суспільно-політичного відділу уряду Львівського воєводства від 2 серпня 1937 р. У ньому викладено інформацію про діяльність Християнської польсько-української спілки, а також пропозиції чиновника щодо можливої державної підтримки цього товариства.

Згідно з ним, засновником товариства був учитель загальної початкової школи в Дрогобичі поляк Антоній Станкевич (ДАЛО. Ф. 1137. Оп. 3. Спр. 83). З іншого джерела відомо, що А. Станкевич вчителював у школі ім. Ст. Конарського (ДАЛО. Ф. 1137. Оп. 3. Спр. 83. Арк. 6), приміщення якої знаходилося на вул. Завалля. Відомо, що А. Станкевич народився 1890 р., учительську працю розпочав на початку Першої світової війни, а на 1924 р. працював у початковій школі с. Кропивник Новий (Lehnert, 1924: 12). Невідомо, коли саме його було переведено на вчительську працю до Дрогобича, але саме там він розгорнув активну громадську діяльність і заснував зазначене товариство.

Як повідомляє дрогибицький староста, А. Станкевич проявляв неабияку активність у праці товариства, трактуючи його як платформу для зближення українського і польського народів та «школу» виховання українців на лояльних

Фото 2: Фрагмент ходи членів Християнської польсько-української спілки Дрогобича 11.11.1933 р. (джерело: Narodowe archiwum cyfrowe. Zespół: Koncern Ilustracyjny Kurier Codzienny – Archiwum Ilustracji. Sygnatura: 1-P-2969-3 – URL: <https://audiovis.nac.gov.pl/obraz/118739/>)

Фото 3: Учасники академії, організованої Християнською полько-українською спілкою Дрогобича 11.11.1933 р. (джерело: Narodowe archiwum cyfrowe. Zespół: Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum Ilustracji. Sygnatura: 1-P-2969 – URL: <https://audiovis.nac.gov.pl/obraz/118737/>)

Фото 4: Учасники академії, організованої Християнською полько-українською спілкою Дрогобича 11.11.1937 р. (джерело: Narodowe archiwum cyfrowe. Zespół: Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum Ilustracji. Sygnatura: 1-P-2970 – URL: <https://audiovis.nac.gov.pl/obraz/118761/h:402/>)

громадян польської держави. Таке бачення завдань Спілки повітовий староста охарактеризував «правдиво нормалізаційним». Відтак вдався до аналізу мотивів А. Станкевича, виокремивши серед них й особисті амбіції з прицілом на політичну кар'єру. Проте визнав ідейну мотивацію керівника Спілки, вказавши на його фінансову жертвоність (витрачав особисті кошти на потреби товариства). При цьому навів приклади ідейності А. Станкевича, згадавши про його бажання закласти осередки товариства в сусідніх містах (зокрема в Самборі), куди учитель, з огляду на брак коштів, ходив пішки, беручи з собою поживу з дому. Для утримання будинку в Дрогобичі, де у чотирьох кімнатах розміщувався осередок товариства (фото 1), А. Станкевич з дружиною залучив вексельну позику, поступово сплачуючи її (ДАЛО. Ф. 1137. Оп. 3. Спр. 83. Арк. 5). До слова, дружиною А. Станкевича була Стафанія Станкевич, 1893 р.н., котра працювала разом з ним у школі с. Кропивник Новий (Lehnert, 1924: 12).

Наступна частина документа присвячена аналізу кількісного, національного та соціального складу й напрямку діяльності Спілки. Е. Верстейн зауважив, що в 1933–1934 рр. вона нараховувала приблизно 500 членів. На 1937 р. у ній налічувалося 376 членів, з яких членські внески сплачували лише 170 осіб. Загалом товариство складалося на дві третини з поляків (65%) та одну третину українців (35%). У соціальному розрізі товариство становило ремісничо-робітничо-інтелігентську організацію, включаючи 164 робітники, 106 ремісників, 72 інтелігенти і 34 рільники. Більшість членів були міщанами. Як помітив повітовий староста, члени-українці належали переважно до дрогобицьких передміщан, але були серед них і представники інтелігенції.

Політичне «обличчя» членів товариства, на думку автора документу, відзначалося аполітичністю, проурядовою позицією та лояльністю до польської державності. Останнє доводиться як наголошенням факту участі українців-членів Спілки у різних проурядових маніфестаціях, так і підкресленням негативного ставлення до членів товариства з боку українських націоналістів та УНДО (вони ж бо називали українських членів Спілки «хрунями»). Крім того, щирість лояльності українців до польської держави, за переконанням автора, підтверджується тим, що вони не мають з участі у діяльності товариства жодного зиску (ДАЛО. Ф. 1137. Оп. 3. Спр. 83. Арк. 5–5 зв).

Надалі староста Е. Верстейн змалював зміст діяльності Спілки: проведення вистав, академій, кінних «бандерій» за участю селян з кількох навколишніх сіл. Серед них певне місце займають урочистості з приводу вшанування «заслужених українців». Промови і пісні під час таких акцій лунають українською і польською мовами. Чинownik навіть навів приклад, коли у часі академії на честь Т. Шевченка, державний гімн співали українською.

Водночас у документі констатується зменшення активності Спілки з огляду на брак коштів та відсутність державної підтримки. На думку старости, діяльність товариства відповідає інтересам уряду, його політичній лінії, а тому створення мережі осередків Спілки у південно-східних воєводствах Польщі на чолі з «відповідними людьми» могло б послабити позиції УНДО. Відтак повітовий староста вносить декілька пропозицій щодо підтримки товариства з боку держави: організувати центральний осідок товариства у Львові або Дрогобичі, закласти його відділення в інших місцинах, започаткувати пресове україномовне видання

товариства, видавати брошури українською мовою з полонофільським змістом (для українців) та польською мовою про потребу порозуміння з українцями (для поляків), закласти кооперативи, позичкові каси, сезонні дитячі садки (ogródki) для польських і українських дітей. На такі завдання, вважає Е. Верстейн, повинні спрямовуватися зусилля усіх державних та самоврядних чиновників (ДАЛО. Ф. 1137. Оп. 3. Спр. 83. Арк. 5–5 зв).

На жаль, нам невідома реакція воєводського уряду на пропозиції дрогобицького старости. Припускаємо, що львівські чиновники зажадали від Е. Верстейна більш конкретних пропозицій. Бо вже 9 жовтня 1937 р. він підготував їх для суспільно-політичного відділу уряду Львівського воєводства. У них йшлося про необхідність: 1) затвердити новий статут Християнської польсько-української спілки, який на той час перебував на розгляді воєводського уряду; 2) виділити вчителів школи ім. Ст. Конарського оплачувану відпустку до кінця 1937/1938 шкільного року з метою уможливлення йому заснування осередків Спілки в трьох південно-східних воєводств; 3) надати товариству субвенцію в сумі приблизно 700 зл. на реалізацію пропагандистських завдань: а) 120 зл. для оплати виїзду двох членів “у терен” (на місяць чотири виїзди по 15 зл. на особу); б) 100 зл. на утримання приміщення центрального осередку (освітлення, опалення та ін.); в) 400 – 500 зл. на видавництво періодики та брошур польською і українською мовами. Крім того, повітовий староста вбачав доцільним надати одноразову грошову допомогу Спілці у розмірі 200 зл. на друк достатньої кількості примірників статуту та підготовку різних видань. Контроль за цільвим використанням наданих субсидій пропонувалося покласти на староство (ДАЛО. Ф. 1137. Оп. 3. Спр. 83. Арк. 6–7).

Залишається, проте, невідомою реакція львівських урядників на пропозиції дрогобицького повітового старости. Зважаючи на зміну тогочасного напрямку національної політики польського уряду, висловлюємо сумнів щодо надання якоїсь значної підтримки польсько-українському товариству в Дрогобичі. Як відомо, наприкінці 1930-х рр. польський уряд відійшов від політики українсько-польської «нормалізації», не виконавши взяті на себе у 1935 р. зобов'язання (Зашкільняк, Крикун, 2002: 485). Навпаки – відбувалося повернення до політики національної (польської) асиміляції нащепенців, від якої відмовилися ще 1926 р. Уряд Ф. Славой-Складковського на початку 1939 р. розробив програму посилення польського елементу в «Східній Малопольщі», яка, зокрема, передбачала зміну національної структури південно-східних земель шляхом збільшення польського населення в містах і селах (зокрема через індустріалізацію і колонізацію) та проведення національно-просвітницької роботи серед «рутенизованого» місцевого населення «польського походження» (Федевич, 2009: 255–256).

Зауважимо, однак, що в Державному архіві Львівської області зберігається справа, присвячена діяльності товариства, документи якої, можливо, зможуть пролити світло на його долю (ДАЛО. Ф. 1. Оп. 54. Спр. 454). Крім того, збереглися фотографії, які засвідчують участь членів Спілки у святкуванні 15-річчя проголошення незалежності Польщі, котре відбувалося у Дрогобичі. Вони, зокрема, взяли участь в урочистій ході вулицями міста (фото 2) та підготували святкову академію (фото 3).

У 1937 р., коли відбувалося листування між Дрогобицьким старостою Е. Верстейном та урядом Львівського воєводства, члени Спілки вкотре брали участь в урочистостях з нагоди Дня незалежності Польської республіки (фото 4).

Підсумовуючи, відзначимо, що публікований документ дає доволі цікаву характеристику Християнській полько-українській спілці в Дрогобичі. Безумовно, ця громадська організація постала з ініціативи людини ліберальних поглядів і цінностей, що мешкала у мультиетнічному середовищі й прагнула мирного, цивілізованого співжиття українського та польського народів в межах міжвоєнної Польщі. Товариство з'явилося у складний час, коли у досвід співжиття українців і поляків на теренах східногалицьких воєводств уже вкарбувалися проведені польським урядом акція полонізації українського шкільництва, пацифікація 1930 р., заборона Пласту, страта бойовиків ОУН В. Біласа та Д. Данилишина, вбивство українськими націоналістами відомого польського політика Т. Голука тощо. В умовах активної агітаційної діяльності ОУН, УНДО та інших політичних сил українська громадськість здебільшого не толерувала гасла українсько-польського єднання навколо ідеї «демократичної» Польщі. Тож узяти на себе таку місію могла лише людина високих ідейних мотивів, котрим, без сумніву, був А. Станкевич. Звісно, це не виключає і його політичних амбіцій. Мотивація ж інших членів товариства, особливо українців, могла бути різною. Представники ліберальної інтелігенції, які не зовсім сприймали войовничу риторику та насильницьку практику ОУН, могли поділяти ідеї А. Станкевича. Ремісники і робітники, які, мабуть, працювали на польських підприємствах міста, можливо, шукали для себе соціальної та правової підтримки (захисту) у товаристві, що не було цілковито «польським» і декларувало симпатії до українства. Поляки-члени товариства могли вбачати у ньому платформу до утвердження польських впливів серед переважно українського населення Східної Галичини. Однак виникнути і певним чином діяти така організація могла лише у справді полікультурному середовищі, специфічний зразок якого являв собою міжвоєнний Дрогобич, з його демографічним домінуванням євреїв, політичним і економічним домінуванням поляків та нереалізованими, але неодноразово упріявненими прагненнями українців до національно-культурного і політичного самовизначення.

Більш комфортні умови для діяльності Спілки виникли у зв'язку зі згаданою політикою «нормалізації». Саме з огляду на неї польські чиновники й звернули увагу на це товариство, формуючи плани його фінансової та організаційної підтримки як засобу політичної боротьби з українським визвольним рухом (у широкому значенні цього слова) й утвердження польського політичного та культурного домінування. Принаймні на той час Спілка розглядалася ними уже не як осередок українсько-польського порозуміння і національної взаємоповаги, а скоріше трактувалася як один з потенційно ефективних механізмів здійснення державної (і національної) асиміляційної політики що українців. Припускаємо, що саме такого характеру й набула діяльність організації в останні роки її діяльності (1937 – 1939).

Після становлення радянської влади у 1939 р. Спілка припинила існування. Антонія Станкевича було репресовано радянськими спецорганами у жовтні

1939 р. (Lista polakow, 1942: 19). Його дружина Стефанія Станкевич-Цибульська продовжувала працювати вчителем у Дрогобичі – її ім'я зафіксовано серед вчителів початкових шкіл Дрогобиччини в часі нацистської окупації (27 березня 1943 р.) (Галів, 2010: 293).

Висновки. Отже, запропонований документ вважаємо достатньо репрезентативним для з'ясування історії Християнської польсько-української спілки у Дрогобичі та ставлення польських властей до українського питання у 1930-х рр. Документ уперше вводиться до наукового обігу, подається мовою оригіналу.

Документ

Арк. 5.

Starostwo powiatowe w Drohobyczu

Nr. Pol. 603/Stow/I.

Chrześcijański Polsko-Ukraiński

Związek w Drohobyczu – informacje. –

Drohobycz, dnia 2 sierpnia 1937 r.

Do

Urzędu Wojewódzkiego Lwowskiego

Wydział Społeczno-Polityczny

Stosownie do reskryptu z dnia 21/7.1937 r. L.B.N. 67/2/37, przedkładałam w sprawie Chrześcijańskiego Polsko-Ukraińskiego Związku w Drohobyczu, następujące sprawozdanie:

Omawiany Związek został założony w roku 1932 jako stowarzyszenie zarejestrowane.

Заłożycielem jego był Antoni Stankiewicz, nauczyciel szkoły powszechnej w Drohobyczu, polak, który od powstania związku do chwili obecnej pracuje w nim z całym zapałem i wiarą w powodzenie podjętej akcji ze swego punktu widzenia prawdziwie normalizacyjnej. Uważa on rozwój Związku nie tylko lokalnie ale na terenie południowo-wschodnich Województw za platformę, na której da się osiągnąć zbliżenie obu narodowości, oraz za szkołę, w której wychowa się ukraińców na lojalnych obywateli.

Pobudki, jakie Stankiewiczem kierowały i kierują są różne.

Odgrywają tu role ambicja, chęć zwrócenia na siebie uwagi, popularność, dalsza jego osobista kariera i t.p.

W roku 1935 przypuszczał, że będzie kandydatem na posła do sejmu.

Niemniej jednak przyznać trzeba, że Stankiewicz pracuje również z pobudek ideowych, łącząc nieraz nawet znaczne kwoty na cele Związku.

Na koszt wynajmu i urządzenia lokalu Związku składającego się z 4 pokoji zaciągnął z żoną pożyczkę wesklowa, którą spłaca.

Znane są wypadki, że zaproszony przez okolicznych mieszkańców do wygłoszenia tam referatów w celach zorganizowania podobnego Związku /np. w Samborze/ udawał się tam z braku funduszy związkowych pieszo, zabierając pożywienie z domu.

Co do samej żywotności tego Związku, to w latach 1933 – 1934 liczył on około 500 członków.

Obecnie należy tam 376 członków a wkładki opłaca tylko 170.

Ogniskuje w sobie 35% ukraińców i 65% polaków.

W tej liczbie jest 72 inteligentów, 106 rzemieślników, 34 rolników i 164 robotników. Gros stanowią mieszczanie.

Członkowie ukraińscy rekrutują się przeważnie ze sfer przedmieszczańskich. Jest tam też kilkunastu inteligentów ukraińskich.

Co do oblicza politycznego, to członkowie Związku są przeważnie apolityczni o prorządowej orientacji. Zachowują się moralnie. Lojalność względem Państwa manifestują jawnie w publicznych pochodach, urządzanych we wszystkie państwowe i narodowe święta polskie.

Taka jawna manifestacja ze strony zrzeszonych w związku ukraińców ma swoje duże znaczenie gdy się weźmie pod uwagę, że żadne polityczne ugrupowanie ukraińskie jawnie nigdy lojalności nie okazało.

Członkowie Związku byli już z tego powodu terroryzowani przez nacjonalistów ukraińców i Undo.

Związek urządza corocznie również kilka przedstawień i akademii. Na akademiach przemówienia są wygłaszane w dwóch językach a pieśni i hymny państwowe są śpiewane zarówno po polsku jak i ukraińsku.

Związek organizuje również w czasie świąt państwowych konne banderie, których uczestnikami są ukraińscy chłopci z kilkunastu gromad powiatu.

Uczestnikami akademii jest publika polska oraz ukraińska ze sfer ugodowych.

Naturalnie, że ukraińscy z pod znaku Unda takie uroczystości

Арк. 53В

silnie zwalczają, a uczestników nazywają chrunami.

Przynależność za tym ukraińca do Związku, daje ze względu na jawna manifestację lojalności względem Państwa, jawnego rodzaju legitymację lojalności.

Ukraińscy członkowie Związku stoją jawnie na stanowisku państwowości polskiej, nie marzą o Ukrainie na ziemiach południowo-wschodnich, a nawet nie zadają jakiejś specjalnej dla siebie autonomii na tych ziemiach.

W Związku jest kontynuowana praca szczerego współżycia obu narodowości w granicach Państwa polskiego, a idąc za tą wytyczną, związek obserwuje w pełni mowę, zwyczaje i obyczaje ukraińskie.

Pamięć zasłużonych ukraińców jak Szewczenko uczcił związek na akademii, która rozpoczęła się i zakończyła odśpiewaniem hymnu państwowego w języku ukraińskim.

Nadmienić należy że te wyrazy lojalności są szczerze, gdy z tytułu przynależności do związku, nie mają członkowie żadnych korzyści.

Co do obecnej aktywności Związku, to muszą nadmienić, że znacznie ona zmalała.

Powodem tego stanu rzeczy byłoby zasadniczo to, że tak Zarząd Związku jako też i członkowie pragnęli by wiedzieć poparcie przez czynniki rządowe między innymi i w formie pomocy finansowej na akcję propagandową w kierunku zakładania związków w różnych miejscowościach i podtrzymywanie już istniejących.

Drohobycki bowiem Związek uchodzi na centralę, do której z różnych stron napływają pisma o informacje, wskazówki, druki propagandowe i o prelegentów.

Tutejszy Związek ma swój program, który się streszcza:

- 1/ W zorganizowaniu centralnego Stowarzyszenia z siedzibą we Lwowie albo w Drohobyczu,
- 2/ w zakładaniu oddziałów oraz zreorganizowaniu już założonych stowarzyszeń,
- 3/ w założeniu własnego organu prasowego w języku ukraińskim,
- 4/ w wydawaniu broszurek w języku ukraińskim redagowanych w duchu polonofilskim,
- 5/ wydawanie broszurek i dziełek propagujących zgodne pożycie z ukraińcami w języku polskim,
- 6/ w zakładaniu kooperatyw i Kas w celu rozszerzenia i ugrupowania życia oddziałach Związku,
- 7/ w prowadzeniu ogródków dziecięcych dla dżiatwy polskiej i ukraińskiej.

Związek uważa, że posiadając aprobatę miarodajnych czynników potrafi skupić w swoich szeregach liczne rzesze obywateli naradowości ukraińskiej, a tym samym osłabić a może nawet zupełnie rozbić tracące stale na wpływach Undo.

Reasumując powyższe nadmieniam, że o ile powyższe zamierzenia Związku odpowiadały linii politycznej rządu, to stworzenie sieci takich stowarzyszeń na czele z odpowiednimi ludźmi mogłoby rzeczywiście osłabić pozycję Unda, a wychować nowego lojalnego obywatela naradowości ukraińskiej.

W łonie takich organizacyj powinny się znaleźć oraz w niej jawnie pracować wszyscy urzędnicy państwowi i samorządowe, aby w niej pracując dać dowód rzeczywistej lojalności obywatelskiej względem Państwa.

Z powyższych powodów uważam za celowe i wskazane zainteresowanie się tą organizacją i jej poparcie.

Starosta powiatowy:

/E. Wehrstein/

Джерело: Державний архів Львівської області. Ф. 1137. Оп. 3. Спр. 83. Арк. 6–7.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ДАЛО – Державний архів Львівської області.
2. Федевич, 2009 – Федевич К. К. Галицькі українці у Польщі. 1920 – 1939 рр. (Інтеграція галицьких українців до Польської держави у 1920 – 1930-ті рр.). К.: Основа, 2009. 280 с.
3. Зашкільняк, Крикун, 2002 – Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів: ЛНУ, 2002. 752 с.
4. Хцюк, 2011 – Хцюк А. «Атлантида». Розповідь про Велике Князівство Балаку. «Місяцева Земля». Друга розповідь про Велике Князівство Балаку. Київ, 2011. 544 с.
5. Нариси, 2009 – Нариси з історії Дрогобича (від найдавніших часів до початку ХХІ ст.). Дрогобич, 2009. 320 с.
6. Галів, 2010 – Галів М. Між серпомолотом і свастикою: освіта на Дрогобиччині у 1939 – 1944 рр. Дрогобич: ПП «Коло», 2010. 337 с.
7. Чава, 2014 – Чава І. Українські громадські організації та товариства міжвоєнного Дрогобича // Гуманітарний журнал. 2014. № 1–2. С. 86–93.
8. Lehnert, 1924 – Lehnert S. Spis nauczycieli publicznych szkół powszechnych i państwowych seminariów nauczycielskich oraz spis szkół w okręgu szkolnym lwowskim obejmującym województwa lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie. Lwów: Nakł. Wydawnictwa książek szkolnych w Kuratorium okręgu szkolnego Lwowskiego, 1924. XXXII, 220 (I) + 160 (II) s.
9. Lista polaków, 1942 – Lista polaków aresztowanych, zamordowanych względnie wywiezionych z miasta Drohobycza i powiatu w czasie rządów sowieckich w latach 1939 – 1941. Zestawiona staraniem Polskiego Okręg. Komitetu Pomocy w Drohobycz. Drohobycz, 1942. 42 s.

10. NAC – Narodowe archiwum cyfrowe. Zespól: Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum Ilustracji – URL: <https://audiovis.nac.gov.pl>

11. Nicieja, 2009 – Nicieja St Sł. Kresowe trójmiasto: Truskawiec – Drohobycz – Borysław. Opole: Wydawnictwo MS, 2009. 296 s.

REFERENCES

1. DALO – Derzhavnyi arkhiv Lvivskoi oblasti [State Archive of Lviv Region].
2. Fedevych, 2009 – Fedevych K. K. Halyski ukraintsi u Polshchi. 1920 – 1939 rr. (Intehratsiia halyskykh ukraintsiiv do Polskoi derzhavy u 1920 – 1930-ti rr.) [Galician Ukrainians in Poland. 1920–1939 (Integration of Galician Ukrainians to the Polish state in the years 1920–1930)]. Kyiv: Osnova, 2009. 280 s. [in Ukrainian]
3. Zashkilniak, Krykun, 2002 – Zashkilniak L. O., Krykun M. H. Istoriiia Polshchi: vid naidavnishykh chasiv do nashykh dniiv [History of Poland: from ancient times to the present day]. Lviv: LNU, 2002. 752 s. [in Ukrainian]
4. Khtsiuk, 2011 – Khtsiuk A. «Atlantyda». Rozpovid pro Velyke Kniazivstvo Balaku. «Misiatseva Zemlia». Druha rozpovid pro Velyke Kniazivstvo Balaku [«Atlantis». The story of the Grand Principality of Balak. «Moonlight Earth». The second story of the Grand Principality of Balak]. Kyiv, 2011. 544 s. [in Ukrainian]
5. Narysy, 2009 – Narysy z istorii Drohobycha (vid naidavnishykh chasiv do pochatku XXI st.) [Essays on the history of Drohobych (from ancient times to the beginning of the XXI century)]. Drohobych, 2009. 320 c. [in Ukrainian]
6. Haliv, 2010 – Haliv M. Mizh serpomolotom i svastykoiu: osvita na Drohobychchyni u 1939 – 1944 rr. [Between the sickle/hammer and the swastika: education in Drohobych region in 1939 – 1944.]. Drohobych: PP «Kol», 2010 337 s. [in Ukrainian]
7. Chava, 2014 – Chava I. Ukraïnski hromadski orhanizatsiï ta tovarystva mizhvoiennoho Drohobycha [Ukrainian public organizations and societies of the interwar Drohobych]. Humanitarnyi zhurnal. 2014. № 1–2. S. 86–93. [in Ukrainian]
8. Lehnert, 1924 – Lehnert S. Spis nauczycieli publicznych szkól powszechnych i państwowych seminariów nauczycielskich oraz spis szkól w okręgu szkolnym lwowskim obejmującym województwa lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie [List of public teachers of public schools and state pedagogical seminars and a list of schools in the Lviv school district including the regions of Lviv, Stanisław and Tarnopol]. Lwów: Nakł. Wydawnictwa ksiązek szkolnych w Kuratorium okręgu szkolnego Lwowskiego, 1924. XXXII, 220 (I) + 160 (II) s. [in Polish]
9. Lista polakow, 1942 – Lista polakow arestowanych, zamordowanych względnie wywiezionych z miasta Drohobycza i powiatu w czasie rządów sowieckich w latach 1939 – 1941 [A list of Poles arrested, murdered or deported from the Drohobycz-city and the district during the Soviet rule in the years 1939 – 1941]. Zestawiona staraniem Polskiego Okręg. Komitetu Pomocy w Drohobyczu. Drohobycz, 1942. 42 s. [in Polish]
10. NAC – Narodowe archiwum cyfrowe. Zespól: Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum Ilustracji [National digital archive. Found: Concern Illustrated Daily Courier – Illustration Archive]. – URL: <https://audiovis.nac.gov.pl> [in Polish]
11. Nicieja, 2009 – Nicieja St Sł. Kresowe trójmiasto: Truskawiec – Drohobycz – Borysław [The three cities in the Kresy: Truskavets – Drohobycz – Boryslav]. Opole: Wydawnictwo MS, 2009. 296 s. [in Polish]

Стаття надійшла до редакції 25.02.2018 р.